

ΕΠΙΣΤΟΛΙΜΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΗΜΑΤΑ

Ἐν Μασσαλία, τῇ 15[27 Μαΐου 1880.

Αἱ ἀρχαῖαι ἑλληνικαὶ ἀποικίαι. — Αἰνῆαι ἑλληνικαὶ κοινοτήτες. — Οἱ κίνδυνοι αὐτῶν. — Αἱ αἰγυπτιακαὶ διαφέρουσι τῶν ἄλλων — Τα διεθνή δικαστήρια. — Οἱ Ἑλληνες δικασταί. — Ὁ Ἰωάννης Δημητρίου. Ὁ Γεώργιος Ἀβέρωφ. Ὁ Ἰωάννης Ἀυτωνικόδης. Ὁ Ἰδμενεὺς Βιστώρης. — Τὸ Πάσχα καὶ ἡ 1 Μαΐου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

Φίλε κύριε ἐκδότα,

Καίτοι θάλασσα μακρὰ καὶ ἠγάθησα μὲ χωρίζεις νῦν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, ὡς γράφω πάλιν περὶ τῆς χώρας ἐκείνης, διότι οὐδὲν σχεδὸν ἄχρι σφύδρα εἶπον περὶ τῶν αὐτοῦ ἑλληνικῶν κοινοτήτων.

Ἐνωστὴ εἶναι ἡ περὶ τῶν ἀρχαίων ἀποικιῶν ὁμοψυχία μιν. Αἱ ἀποικίαι αὐταὶ ἐτίμησαν καὶ πηλαχίς ἐκλέϊσαν τὸ ὄνομα τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἀλλ' ἐνταῦθα σκορπίσασαι εἰς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος τὰς ζωτικώτερας αὐτοῦ δυνάμεις, συνεπήγαγον τὴν ἠθικὴν, τὴν κοινωνικὴν, τὴν πολιτικὴν τῆς μητροπόλεως παρὰ μὴν. Οὕτω δὲ συντελέσασαι εἰς τὰς πολλὰς τῆς τύχης αὐτῆς στροφὰς καὶ καταστροφὰς, οὐδ' ἀπὸ ἐπιπέδου διεσώθησαν, ἀλλὰ μὲν ἠνωθεῖσαι ὑπὲρ βάρβάρων, ἀλλὰ δὲ, παρεστὸς ἐλαττοτέρων, σύγχωνευθεῖσαι ἐντὸς τῶν λαῶν ὑπὸ τῶν ἑσπέρων, ἐκόντων ἡ ἀκόγτων, εἶχον πατεριολογικήν. Ἀπὸ τῆς Αἰ. ἑκατονταετηρίδος ἐπέμειν ἠθικὴν καὶ σπᾶνδρημα αὐταὶ μετοικεσία. Καὶ ἐπαγεληθήσαν εἰς περιστάσεις ἐπισημειώτερας τῶν ἀρχαίων. Βίβαι ἄρα γε τὸ κἀκὸν ἀνεπίδεικτον θεραπείας. Μάταιον εἶναι βεβαίως νὰ μνημονοῦμεν ἐπὶ τῷ τυχοδιωκτικῷ πούτῳ χαρακτῆρα τοῦ ἔθνους ἡμῶν, διότι οἱ χαρακτῆρες τῶν ἔθνων, ὅπως καὶ οἱ τῶν κατ' ἰδίαν ἀνθρώπων, δὲν μεταβάλλονται. Δὲν εἶναι ὅμως συνετὸν καὶ νὰ ἐγκαυώμεθα ἀδιακόπως ἐπὶ τῇ εὐφύτῃ, τῇ δραστηριότητι, τῇ λαμπρότητι τῶν ἰδρυμάτων τούτων, πυφλώτοντες πρὸς τὰ δεινὰ αὐτῶν ἐπακλουθήματα. Καὶ μὲν ἀδύνατον νὰ παρακλιώμεν τοὺς ἐμφύλους ἀπὸ τοῦ νὰ ἐξορῶσιν ἀθρόω εἰς κτήτην βελτίονος ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ τύχῃ. Ἀλλὰ δυνατόν ἴσως νὰ ἀνεύρωμεν τρόπον μετρίως τὰς ἐκπατρίσματα τῆς δικαιοσύνης ἐκείνης ἀφ᾽ ἡμέτερας, ὅταν πάσχει ἀπ' αἰώνων ἡ πατρίδα ἀπὸ τῆς ἐξουσίας νὰ συνδέσωμεν μετὰ τῆς μητροπόλεως σὰς ἐξωτερικὰς καὶ ὁμοσπονδίας, διὰ θεσπῶν ἐπιτηδεῖων νὰ καταστήσωσιν αὐτὰς ἀληθῆ ὑπερόρου αὐτῶν παραρτήματα. Τοιαῦτα ἀπέπειραι ἔχοντο ἐπαλαιὸν οὐκ ὀλίγαι ἀπέτυχον δὲ κυρίως διὰ τὴν δυσκολίαν τῆς συγκοινωνίας πρὸς τὴν χώραν πρὸς ἡμᾶς καὶ τούτο δὲ τούτῳ ἴσως τὸ πρῶτον μὲν δὲν ὑπάρχει τὴν σήμερον, ἀπὸ πολλῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν ἀπείθειαν πληθύνοντες εἰς τὰς Ἀθήνας οὐκ ὀλίγων χωρῶν καὶ γὰρ ἀπὸ τοῦ βασιλεῦς τῆς Βλαβίας.

Ἡ κριτικὴ ἀξιολογία τοῦ ἐπιτηδεύματος τούτου ἐξέταται ἀπὸ τῆς ἡμέτερας ἐπὶ ἐπιπέδου τῆς

τὴν. Ἔργον τοῦ περιηγητοῦ δὲν εἶναι νὰ δειρεύεται νέους κόσμους, ἀλλὰ νὰ βλέπῃ ἀκριβῶς τοὺς παρόντας. Ὅπως δὲ νῦν ἔχουσι τὰ πράγματα, προδήλον ὅτι αἱ πλείους ἑλληνικαὶ κοινοτήτες κινδυνεύουσι νὰ ἀποβάλωσι διὰ τοῦ χρόνου τὸν ἐθνικὸν αὐτῶν χαρακτῆρα. Ἐκ τῆν Οὐγγαρίαν καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν μόλις ὑποφαίνονται τὰ ἔγνη τῶν ἀποικῶν ὅσοι μετηνάστευσαν αὐτοῦ κατὰ τὰς προηγουμένας ἑκατονταετηρίδας. Εἰς τὰ βόρεια παράλια τοῦ Εὐξείνου οἱ Ἕλληνες ἡμέτεροι ἐκρωσάζονται, εἰς δὲ τὴν δυτικώτερον Εὐρώπην, ἡ μὲν δευτέρα, ἐνίοτε καὶ ἡ πρώτη γενεὰ προσέει τὴν ἑλληνικὴν ὄψιν οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Ἄγγλοι, ἡ δὲ τρίτη παντάπαι δὲν τὴν προσέει. Εὐτυχῶς τοιαυτὴ μετουσίωσις δὲν ἀπειλεῖ τὰς ἐν Αἰγύπτῳ κοινοτήτας. Ἴδου τί μ' ἔλεγε περὶ τούτου ἀπὸ καλῶς καγαθῶς, γνωρίσας δὲ τὰ πράγματα ἐκ τοῦ συνέγγυς, ὁ πρόεδρος τοῦ διεθνοῦς Ἐσπειοῦ βαδῶν Λαπένας. «Ce ne sont pas les Fellachs et les Bedouins qui vous absorberont. Vous avez la majorité dans la colonie européenne; les Anglais, les Français y sont relativement peu nombreux; et quant aux Italiens, qui du reste même comme chiffre viennent après vous, personne ne croira qu'ils pourront jamais vous faire reculer d'un pouce sur le terrain de la nationalité. En un mot, Monsieur, c'est vous qui donnez le ton dans ce pays».

Καὶ ἐπειδὴ συνέπεσεν ὁ λόγος περὶ τοῦ Λαπένας, πληροφοροῦ πρό πάντων τοὺς ἀναγνώσας τῆς Ἐστίας ὅτι δὲν εἶναι Ἰταλός, ὡς ἴδοντό τις νὰ συμπεράνη ἐκ τοῦ ὀνόματος, ἀλλὰ εἰς τῶν δικαστῶν οὐς ἐπευμέν ἡ Αὐστρο-ουγγρική Κυβέρνησις ὁ κράτιστος βεβαίως τῶν ἐν Αἰγύπτῳ λειτούργων τῆς εὐρωπαϊκῆς Θεμελίδος κατὰ τὴν συνέσειν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ χαρακτῆρος, διὰ δὲ τούτο ἐπὶ πεμπασίαν ἤδη ὄλην ἀδιακόπως ἐκλεγόμενος πρόεδρος τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου. Διότι προέπει νὰ ἤξευρετε ὅτι, κατὰ τὸν εἰρηχόντα αὐτοῦ δικαστικὸν ὀργανισμόν, Ἀκυρωτικὸν δὲν ὑπάρχει αἱ ἀποφάσεις τοῦ Ἐσπειοῦ εἶναι ὀριστικαὶ καὶ ἀμετάκλητοι. Ὁ δὲ πρόεδρος αὐτοῦ ἀναδεικνύεται κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν συναδέλφων. Εἶναι περὶ τὸν νὰ προσθέσω ὅτι ἡ ἐπανεπιλημμένη ἐκείνη ἀνομολογία τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἀνοδοῦ τιμᾶ τοὺς ἐκλεγόντας οὐδὲν ἔπτον ἢ τὸν ἐκλεγόμενον, καὶ μαρτυρεῖ ὅτι ἐπὶ πέλους ἐφθάνος δὲν εἶναι παντὸς καὶ πάντοτε ἡ ἀπαράτητος τῆς ἀξίας τιμωρία.

Εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἐπικρατεῖ τὸ δόγμα ὅτι οἱ Φράγκοι (οἱ κοινοὶ Φράγκοι, ὡς ἀποκαλεῖ αὐτοὺς δὲν ἤξευρουσι πὸς πρέπει πρὸς αὐτὴν νὰ πολιτευθῶσι. Τούτο ἴσως ἀληθευεῖ ἐνίοτε, ἀλλ' εἰς τὴν Αἰγύπτῳ ἀπέδειχθη ὅτι οἱ Φράγκοι οὗτοι ἔγνων κἀλλιστά τι καὶ πὸς ἔδει νὰ πράξωσιν. Ἡ

ἀμύθητος τῶν ἡγαμόνων τῆς χώρας ἄσωτία, ἰδίως δὲ τοῦ τελευταίου, τοῦ Ἰσαῖλ πασα, παρ' ὀλίγον ἐξήνταει καὶ αὐτοῦ, τοὺς ἀπυθμένους τοῦ Νείλου θησαυροῦς· ἡ δὲ ὑπὸ προξένων διανεμαμένη δικαιοσύνη, ἢ μᾶλλον, ἀδικία, ἡ πείλει νὰ καταστρέψῃ πᾶσαν ἐννομὸν συναλλαγὴν. Ἡ Εὐρώπη ἔσωσε τὸν τόπον ἀπὸ τῆς χρωκοπίας, ἀναλαβοῦσα αὐτὴ τὴν οἰκονομικὴν αὐτοῦ διαχείρισιν· καὶ δὲν πρόσθεν μὲν ἐτικὲν ἕως τῆς καταργήσεως τῆς προξενικῆς δικαιοδοσίας, περιώρισεν ὅμως αὐτὴν εἰς μόνους τοὺς ὑπὸ κήρους ἐκείνης προξενικῆς ἀρχῆς· πᾶσαν δὲ ἀμφισβήτησιν μεταξὺ ἀποίκων καὶ ἰθαγενῶν, μεταξὺ ἀποίκων καὶ τῆς αἰγυπτιακῆς κυβερνήσεως ὑπάγαγεν εἰς δικαστήρια διεθνή. Περὶ τῶν δικαστηρίων τούτων ἐγένετο· ἤδη προεξάγωγικὸς λόγος ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐπιστολῇ μου· πρόσφορον ὅμως νομίζω νὰ διελθῶ ἐνταῦθα πλείεστα· τινὰ. Τὸ προσωπικὸν ἀθῶν οὐ γίνεταί· ὅ μέρει μὲν ἐξ ἰθαγενῶν, τὸ δὲ πλείστον ἐξ ἄλλοθῶν· οὗς ὑποδεικνύουσι τῷ Κεδίβη· αἱ ἐξ ἧς δυνάμεις· Βόρειαι· Ἀμερικῆς, Ἀγγλίας, Γαλλίας, Γερμανίας, Ρωσίας, Αὐστρίας, Ἰταλίας καὶ Ἑλλάδος. Ὁ Κεδίβης εἶναι ὑπόχρεως νὰ διορῆσθαι τὸς ὑποδεικνύοντας καὶ νὰ μισθοδοτῇ αὐτοὺς γενναίως, τοὺς μὲν πρωτοδίκους διὰ 30, 000 φράγκων κατ' ἔτος, τοὺς δὲ ἐφέτας διὰ 40, 000. Καθὼς βλέπετε, ὁ ὑποτιθέμενος τῆς Αἰγύπτου ἡγεμὼν ἐδέθη χειροπόδαρα. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἤρκεσεν. Ἀν ἀναλαβοῦσαι τὴν εὐθύνην ταύτης· πράγματων ἀμεταβολῆς· δυνάμεις ἤσθάνθησαν τὸ καθήκον ὅπερ εἶχον ν' ἀντικαταστήσωσι καλὸν οὐχὶ κακόν, ἀντὶ κακοῦ· καὶ ἐξέπληρώσαν τὸ καθήκον τοῦτο ἐν συνειδήσει. Οἱ δικασταὶ ἐκεῖνοι, καὶ τοὶ συνέρρουσαν εἰς Αἴγυπτον ἐκ χωρῶν καὶ ἔθνοτήτων τοσοῦτον ποικίλων· καὶ τοὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἔχωσιν ἅπαντες τὸ αὐτὸ τῆς ἰκανότητος καὶ τῆς παιδείας μέτρον, καθ' ἑν ἀνεδείχθησαν ἅπαντες ἀπαράλλακτοι καὶ ἰσοίτην ἀδελφικὴν πρὸς ἀλλήλους συμπραξίαν καὶ τὴν εἰλικρινῆ πρόαίρεσιν τοῦ νὰ εὐρωσὶ καὶ ἐφαρμόσωσι τὴν δικαιοσύνην.

Χαρούνητος δὲ δυνάμει νὰ βεβαιώσω ὅτι οἱ τῆς ἑλληνικῆς Θεσιδὸς ἀντιπρόσωποι κατ' ὑδὲν ἡλαττώθησαν τῶν ἄλλων ἐπὶ ταῖς δυοῖς ταύταις ἀρεταῖς. Ἐν μὲν ἐφέτου Ἀνωτατοῦ ἐπαινεῖται ἰδίως ἡ δικαστικὴ πεῖρα, τοῦ δὲ πρωτοδίκου Διομήδους ἡ νομικὴ ἐπιστήμη, ἀμφοτέρω δὲ, κατὰ τὴν ἀμύθητον ὀβολογίαν τῶν τε συναδέλφων καὶ τοῦ Κοινοῦ, διακρίνουσιν ἐπὶ πνευματικῆς διαλλακτικῆς καὶ ἀεραϊστικῆς χαρακτῆρος. Τὸ πῶς ἐπράξεν ἡ ἑλληνικὴ κυβερνήσις τὸ σπυτήριον παῖθος τοῦ νὰ πέμψῃ ἐκεῖ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦ, ἤθελεν εἶναι μακρόν νὰ ἰσχυρῆσθαι. Κατ' ἀρχὰς ἠκολούθησεν τὰ εἰρησμένα καὶ ὑπέδειξεν ὑποψηφίους ἄλλης τάξεως καὶ φύσεως, ἔπειτα ὅμως, δὲν ἠξέσθω πῶς ἀπατήθησά, ἐνέπεσεν ἀπὸ τῆς σκοπίας εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν. Ἐν τῷ μετὰ τούτου δὲ,

ἐνῶ ἐδικαιούμεθα καὶ ἦτο εὐκολώτατον νὰ ἐλαττωμέν 4 ἢ τοὺλάχιστον 3 δικαστάς, κατωρθώθη διὰ τῆς προνοίας ἡμῶν νὰ περιορισθῶμεν εἰς 2. Ἀλλὰ τὰ φινῶν κατὰ μέρος· τὰ γνωμοκρατικὰ ταῦτα, συμπληρῶν ὅσα ἡδυνάμην νὰ εἴπω ἐν ταῦθα περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου θεσμοθετήματος.

Ἐρχόμενος ἐξ Ἀλεξανδρείας εἰς Μασσαλίαν εἶχον πρὸς τοὺς ἄλλοις συμπλέοντα ἐφέτην, σταλέντα εἰς Αἴγυπτον ὑπὸ μιᾶς τῶν μᾶλλον ἐνδιαφερομένων εἰς τὰ πράγματα αὐτῆς Δυνάμεων. Ἄλλοτε, μὲ ἐλεγεν, ἀπεβιάζοντο εἰς Ἀλεξανδρείαν πρόξενοί τινες ἱστανδοῦται, οἱ ὅποιοι, διὰ τοῦ πρόπου καθ' ὃν ἐξέπρουνον τὴν δικαιοσύνην καὶ ἡττιμαζόν τὴν παρὰ τῷ Κεδίβη ἰσχυρῆ τῆς Δυνάμεως· ἢ ἐξέπροσώπου, ἐπὶ ἀνῆρχοντο μετὰ τινὰ ἐνιαυτούς, εἰς τὰ ἴδια πλείεστα ἐκατομμυριοῦχοι. Οἱ δὲ διεθνεῖς δικασταὶ, οὗτινες ἅπαντες ἀνεξαιρέτως εἶχον, πρὶν ἔλθωσιν εἰς Αἴγυπτον, ἀξιώματι καὶ ἐντύμῳ ζωῆς πόρον ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι, θέλουσι, μετὰ πολλῶν ἐτῶν ἐν αὐτῇ διατρίβῃ, ἐπιστρέψαι οἴκῳ, οἱ μὲν πλείεστοι μὴδὲν ἀποφέρουτες, ὀλίγοι δὲ τινες οἰκονομικῶν ἡγεμόνων ἔσωσεν ἐκ τοῦ μισθοῦ αὐτῶν εἰλοσιν ἢ τοσάκοντα ἑκατῶν φράγκων γιλιὰδας. Ἐξέκαθάρισαν ἐν τούτοις ἄχρι τοῦδε 250 περίπου ἐκατομμυρίων ἀπαιτήσεις κατὰ τῆς αἰγυπτιακῆς κυβερνήσεως, μὴ κυρώσαντες ἐξ αὐτῶν ἐπιμὴ 17 ἢ 18 ἑκατομμύρια. Οἱ μᾶλλον τῶν λοιπῶν ὁμοειδικῶς δικαιοθέντες εἶναι οἱ ὑμέτεροι ἀσυγενεῖς. Ὅχι διότι, προσέθηκεν ὑπομειδίων, ἐχαρίστησάν πρὸς αὐτούς· ἀλλὰ διότι οἱ μὲν ὑπὸ κήρους τῶν μεγάλων Δυνάμεων, ἐπερεϊδόμενοι εἰς τὴν προστασίαν τῶν προξένων αὐτῶν, ἀπῆτον πεντήκοντα ἀντὶ ἐνός, οἱ δὲ Ἕλληνες, στερούμενοι τοῦ σκανδαλώδους ἐκεῖνοι προνομίου, προσέτιναν ἀξιώσεις μετρίοφρονεστέρας καὶ οὐχὶ ὄλιγας πρὸς τὸ δίκαιον ἀπαθούσας. Ἀνεφερα τὴν γνώμην ταύτην τοῦ ἀνδρός, διότι οὗτος ἐστάλη ὑπὸ δυνάμεως, ἧτις ὑπότιθεται ὅτι μετανοεῖ ἐπὶ τῇ μεταρρυθμίσει, καθὶ ἀποβαλοῦσα ὡς ἐξ αὐτῆς τὴν προτέραν ἀποκλειστικὴν ἐπιρροήν. Ἐκ τῶν προειρημένων ὁμοῦς δηλοῦται ὅτι, ἐὰν τοιαῦτα φρονούσιν οἱ πρόξενοι αὐτῆς, οἱ ἄλλοι δημόσιοι λειτουργοὶ πολὺ ἀπέχουσι τοῦ νὰ ἀποδοκιμάζωσι τὴν ἐπιγενομένην τῶν πραγμάτων μεταβολήν.

Ἄλλ' ἐπὶ ἀνερχομαί εἰς τὰς ἐν Αἰγύπτῳ ἑλληνικὰς κοινότητας. Αἱ κοινότητες αὗται, ὅσω ὀλιγώτερον κινδυνεύουσι νὰ ἀποβάλωσι τὸν ἐθνικὸν αὐτῶν χαρακτῆρα, τόσω πλείετον διασώζουσι τὰς ιδιότητάς αὐτοῦ. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ οἱ ἀπορῶτεροι μεψιμοιροῦσιν ἀδικητικῶς κατὰ τῶν εὐπορωτέρων, ἐνῶ ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι οἱ εὐπορωτέροι αὐτοὶ συντήρουν κυρίως τὴν κοινότητα, τὸ νόσοκομικὸν αὐτῆς, τὴν ἐκκλησίαν, τὰ σχολεῖα καὶ εἴ τι ἄλλο. Καὶ ἐπειτα· δὲν ὑπῆργεν ὁ Ἰωάννης Δακτύριον, αἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἤθελον εὐτυχεῖσι ποτὲ νὰ ἴδωσι τὸ Νουστῆον αὐτῶ, κοσμοῦ-

μενον δια μιας των πλουσιωτάτων αιγυπτιακῶν Συλλογῶν ὄσαι ὑπάρχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ. Ἄνευ τοῦ Γεωργίου Ἀβέρωφ, Κύριος οἶδεν ἂν καὶ ποτέ ἤθελε τελειώσει τὸ Πολυτεχνεῖον. Εἰς πόσων κοινοφελῶν ἔργων τὴν εὐδωσὴν δὲν συνατέλεσεν ὁ Ἰωάννης Ἀντωνιάδης, καὶ ἐπιτραπήτῳ μοι καὶ ἀναφέρω γεγονός ἐν τῷ προσηπικῶς ἐνδιαφερόμαι, πῶς ἤθελον ἐγὼ αὐτὸς συμπληρώσει καὶ δημοσιεύσει τὴν Ἱστορίαν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἐάν μὴ ἐπιτρέχῃ μοι ἀρωγὸς γενναῖος πρὸς τοῦτο ὁ ἀνὴρ; Ἡ μνήμῃς εἰς τὸν Ἰωάννην Βιττώρη δὲν ὀφείλεται κύριος ἢ μεγάλη καὶ τοσοῦτον ἐνσημοῦ διὰ τὴν κοινότητά τῆς Ἀλεξανδρείας συνδρομῆ αὐτῆς εἰς τὸν πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων Συλλογῶν; Ἡδυγάμη νὰ παραπλασιάσω τὰ παραδείγματα ταῦτα τῆς φιλοπατρίδος ἐλευθεριότητος, ἀλλ' ἀρκοῦμαι νὰ προσθέσω ὅτι τοσαύτη εἶναι ἡ φιλοτιμία τῶν ἡμετέρων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ὥστε οὐδὲ εἰς τὰς πάλαιολοφύλων κοινοτήτων περὶ ἀγαθοποιῶν ἔργων ἐπιλήσεις ἐκώφευσαν ποτέ, ὅπερ οὐ μικρὸν συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ προαγάγῃ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος ἐν ταῖς χώραις ἐκεῖναις.

Αἱ θρησκευτικαὶ τελεταὶ καὶ τὰ δημόδη ἔθιμα τηροῦνται ἐν Αἰγύπτῳ ἀκριβέστερον ἢ ἔπου δήποτε ἄλλου τῆς ἀλλοδαπῆς. Ἐλευτερογρήθην τὴν μεγάλην πέμπτην ἐν Καίρῳ, τὰς δὲ ἀκολουθίας τοῦ Ἐπιταφίου καὶ τῆς Ἀναστάσεως ἤκουσα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Αἱ ἐκκλησιαὶ ἐβραβῶν ὁμογενῶν, ὥστε ἐκ διαλειμμάτων ἐνόμιζον ὅτι εὐρίσκαμαι εἰς τὴν Μητρόπολιν, ἢ τὴν Ἁγίαν Βίβλην, ἢ τὸν Ἅγιον Γεώργιον. Κατὰ τὴν νύκτα τῆς Ἀναστάσεως ὁ Γενικός Πρόξενος καὶ πολιτικός πράκτωρ, Ἰστάμενος ἐκεῖ ἐν στολῇ καὶ ἐν τόπῳ περιόπτῳ, ἦτο ἡ ἔμβριος οὕτως εἰπεῖν εἰκὼν τῆς ἐπισήμου Πατρίδος, ὅτε δὲ ἤχησε τὸ Χριστὸς Ἀνάστη, οἱ ἐκραγόντες, πυκνοὶ πυροβολισμοὶ, οἱ ἀπανταχοῦ τῆς πόλεως δι' ὅλης τῆς Κυριακῆς ἐξακολουθήσαντες, μετέφερον νὰ ἐρωτῶ πολλὰκις ἐμαυτὸν ἐὰν εἴμαι εἰς Ἀλεξανδρείαν ἢ εἰς Ἀθήνας.

Οἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Ἕλληνας ἀκολουθοῦσι τὸ νέον ἡμερολόγιον, παρεκτός ἐνόμισται τῶν ἐκκλησιαστικῶν τελετῶν. Ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας ἐθνικὰς περιστάσεις τηροῦσι τὴν πατριῶν χρονολογίαν, ἰδίως δὲ δὲν λησμογοῦσι ποτε πανηγυρίζεται ἐν Ἑλλάδι ἡ πρώτη τοῦ αἵμου. Πρὸ δεκαπέντε λοιπὸν ἀκριβῶς ἡμερῶν ὄμιλος πολὺς Ἀλεξανδρείαν, εἰς δὲν μετέκαμα τὴν τιμὴν νὰ με καλέσωσιν, ἀπῆλθεν ἵνα ἐορτάσῃ τὴν 1 μαΐου εἰς Ράμνι, κωμόπολιν κοινοφελῆ καὶ ὅπως αὐτῶν δρασερῶν, κειμένην ἡμισίαν περίπου ἀστροδρομικὴν ὡραν μακρὰν τῆς πρωτευούσης. Ἐκεῖ διήλθουεν 11 ὥρας καταπνεύμενοι ὑπὸ τῆς θαλασσίας αἰφῆς ἐν οἴκῳ εὐδωχῶν, περιζωσμένη ὑπὸ κηλοῦ ἀμφιλαφούς. Τὸ πρόγευμα παρετέθη τὴν 1 μ. μ., τὸ δὲ γεῦμα περὶ τὴν 8. Ἐν τῷ μεταξύ

οἱ μὲν νεώτεροι ἐγύρουν ὑπὸ τὸν ἤχον καλλιστῆς μουσικῆς, οἱ δὲ προσβύτεροι ἐτέροντο θεωόμενοι τὸν χορὸν ἢ ἐδιδάσκοντο σπουδαίολογοῦντες πρὸς ἀλλήλους. Ἐκεῖ ἦτο ὁ βασιὼν Δακτίννας, ὅστις ἐπὶ τοῦ γεύματος προέτεινε πρόποσιν ἐνθουσιώδη ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀλεξανδρείας, εἰς ἣν ἀπάντησεν ὁ πολιτικός ἡμῶν πράκτωρ. Ἐκεῖ ἦτο ὁ χαριέστατος τῶν Παληνῶν, ὁ ἰατρός Ταγμαρόλας, ὅστις κερδαίνει, ὡς βεβαιώσιν, περὶ τὰς 400,000 φράγκων κατ' ἔτος. Ἀλλ' οὐκ ὀλίγοι καὶ ἄλλοι τῶν ἐν τῇ πόλει ἐκεῖνη ἡμετέρων Ἀσκληπιάδων τιμῶσι τὴν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην ἰδίως, δὲ εἰμποροῦμεν νὰ ἐγκαυχώμεθα ὅτι τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ διεθνούς ἰατροσυνοδίου προϊστάται ἰατρός Ἕλλην, ὁ Ἀθηναῖος Νερούτσος, τοῦ ὁποῦν, καὶ ὡς αἰγυπτιολόγος, ἔλαβον ἀφορμὴν νὰ μνημονεύσω ἐν μιᾷ τῶν προηγουμένων ἐπιστολῶν μου. Ἐκεῖ ἦσαν οἱ δύο ἡμῶν δικάσται, οἵτινες δὲν ἀποβάλλουσιν ἐν ταῖς κοινωνικαῖς αἰθούσαις τὴν ἄξιαν ἣν ἔχουσιν ἐν τῷ ναῦ τῆς Θέμιδος. Ἐκεῖ τελευταῖον ἀπάντησα τρίτην φοράν μιᾶν πῶν κυρίων ἐκείνων, ὧν ἕνεκα τοσοῦτον ἐφημίσθη τὸ κάλλος τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἑλληνίδων. Τὸ κάλλος αὐτῆς δὲν δύναται νὰ ἐκτιμηθῇ θεόντως εἰμὴ διὰ μελέτης τινός, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τῶν φίλων μου μ' ἔλεγεν ὅτι ἀνεδείχθη ὁπως αὐτῶν παλιμβούλος εἰς τὰς περὶ αὐτοῦ κρίσεις. Οἱ ἀφθαλμοὶ φαίνονται ὡς ὑπὸ ἐλαφροῦ νινοῦ νέφους κεκαλυμμένοι, τὸ δὲ στόμα, τὸ ὁποῖον προδήλως ἐπλάσθη ἵνα καταθέλῃ διὰ τοῦ λόγου τοὺς ἀκρωμένους, συνήθως σιωπᾷ, ἀλλ' ὅταν ὁμιλήσῃ, ὑπάρχει τι ἐν τῇ φωνῇ ταύτῃ, ἣτις ἐξέρχεται, νομίζεις, ἀπὸ τοῦ νεφελάδου ἐκείνου βλέμματος, ὑπάρχει τι τὸ προαναγγέλλον κίνδυνον. Εἰς τὰ δυσπροσπέλαστα παράλια τῆς Δανίας, τῆς Νορβηγίας καὶ τῆς Σουηδίας ἠγέρθησαν ἰδιότυποι τινες φάροι, τοὺς ὁποῖους οἱ ναυτίλοι, ἐν τῇ γραφικῇ αὐτῶν γλώσσῃ, ἀπεκάλεσαν *Sirènes de brume*, ἦτοι σειρήνας τῆς ὁμίχλης. Οἱ φάροι οὗτοι δὲν φεγγυοβαλοῦσι, μελωδοῦσι μόνον ἐκ διαλειμμάτων, ὁ δὲ πελαγοδρομῶν, ὁ ἀκούσας τὴν μελωδίαν ταύτην, ὀφείλει νὰ παλινδρομήσῃ, ἐάν ἦναι συνετός καὶ δὲν θέλῃ νὰ πάθῃ ναυάγιον αἰκρόν. Ἀγνοῶ τίς πρῶτος ἐπενόησε τὰς σειρήνας τῆς ὁμίχλης, ἀλλὰ βεβαίως ἐκείνην ἀπεμιμήθη. Τὴν προτερεῖαν τοῦ ἀπόπλου μου τὴν εἶδον αὐτῆς, καὶ τότε προσεχῶ ἔχων καὶ ἀσφαλτῆ τὴν ὑπαχώρησιν, μετ' ἀθροῦβου ἤδη εὐφροσύνης ἤκουσα αὐτὴν διαλεγομένην καὶ ἐπευχαιμένην μοι ἐπὶ τέλους κατευόδιον διὰ φωνῆς, ἣτις ἀναμφισβητήτως αὐτὴ καὶ μόνη ἐμάλαξε τὰ συνήθως θηριαῶδη κύματα τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

Τῇ 10 Ἰουνίου 1822 παρεδόθη εἰς τοὺς Ἕλληνας ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν.